

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Pohled Saúdské Arábie a Íránu na Arabské jaro

Jiří Duba

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Pohled Saúdské Arábie a Íránu na Arabské jaro
v Sýrii a Jemenu**

Jiří Duba

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2015

Obsah

1. ÚVOD.....	1
2. STRUČNÝ PŘEHLED UDÁLOSTÍ ARABSKÉHO JARA.....	3
3. SAÚDSKÁ ARÁBIE	10
3.1. Saúdská Arábie, její politický systém a směřování zahraniční politiky.....	10
3.2. Současná politika Saudské Arábie na Blízkém východě vůči zemím, kde proběhlo Arabské jaro přesněji v Sýrii a Jemenu	13
4. ÍRÁN.....	20
4.1 Írán a jeho politický systém, zahraniční politika a směřování	20
4.2 Současná politika Íránu na Blízkém východě vůči zemím, kde proběhlo Arabské jaro přesněji v Sýrii a Jemenu	24
5. SHRUTÍ.....	31
6. ZÁVĚR.....	33
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	34
8. RESUMÉ	41

1. ÚVOD

Téma Arabské jaro jsem si zvolil, jelikož mě daná problematika velmi zajímá a také je v současné době dění na Blízkém východě velmi aktuální.

Cílem práce je zjistit, jakou roli hrají v událostech tzv. Arabského jara Saúdská Arábie a Írán a jaký vliv mají oba zmíněné státy na dění v současné Sýrii a Jemenu. Díky svému studijnímu pobytu v Íránu se pokusím objektivně prezentovat postoje íránské strany k Arabskému jaru a stejně tak i postoj Saúdsko-arabské politiky k uvedené revoluci. Časové období, kterému se budu věnovat, ohraničíme léty 2011-2015, a to jak v Sýrii, tak i v Jemenu. V této práci budou pro přiblížení širšího kontextu zmíněny i události v dalších zemích, kde proběhly revoluce, avšak pouze okrajově.

První kapitola nastíní fenomén Arabského jara a také ukáže postupné šíření tohoto jevu a jeho dopady na jednotlivé země Blízkého východu. Ve druhé kapitole, věnované Saúdské Arábii, si představíme zahraniční politiku tohoto státu, jeho pomoc v obou postižených zemích a také jeho snahu zapojit se do vnitřní politiky těchto států. Třetí kapitola představí pohled a postoj Íránu a v poslední části shrneme předešlé dvě kapitoly. Pro překlad přepisu z arabštiny budu používat transkripci od prof. Kropáčka. Pro tuto práci jsem použil obsahovou analýzu textu.

Na začátku je potřeba definovat, co je pojmem „Arabské jaro“¹ myšleno, a také kdy a kde přesně můžeme vidět jeho počátky. Jedná se o revoluci na Blízkém východě a severní Africe, která začala v listopadu 2010 v Tunisku, ale naplno se projevila až v jarních měsících roku 2011, což vedlo k mnoha politickým zvrátům (Egypt, Tunisko, Sýrie, Irák,

¹ Termín „Arabské jaro“ odkazuje na evropské události roku 1848 a na tzv. pražské jaro roku 1968. Historie se ovšem, navzdory populárním příslovím, neodehrává v cyklech. Rovněž se nám ztrácí z dohledu zvláštnosti jednotlivých událostí v konkrétních zemích, například rozdíl mezi tzv. jasmínovou revolucí v Tunisku a občanskou válkou v Sýrii. Pro účely zjednodušení ale budeme tento termín používat.

Jemen). Tato práce se bude týkat spíše zemí, ve kterých „jaro“ neovlivnilo vnitřní politiku, avšak ukázalo postavení těchto států v rámci Blízkého východu, potažmo i ve světě. Je možné zde porovnat jednání státu, ve kterém převažuje sunnitský (wahhábistický) výklad islámu, se zemí, která preferuje ší'itské (potažmo Chomejního) vnímání tohoto islámu.

Saúdská Arábie je království založené na ideologii wahhábismu, politicky vedené rodinou Al-Sa'ud a disponuje svými značnými zásobami „levné ropy“², což jí umožňuje mít jistý politický vliv v regionu. Dále se na území této země nacházejí nejposvátnější místa islámu Mekka a Medína. Země dodržuje zákony šari'ca. Po převratu v Íránu se toto království stalo hlavním spojencem západních zemí vedených USA v tomto regionu.

Oproti tomu Írán je po převratu vedeném ajatolláhem Chomejním roku 1979 hlavním lídrem ší'itského islámu v regionu a jeho ústava je založená na sepsaných dokumentech Velájat-e faqih³. Na rozdíl od Saúdské Arábie se jedná o islámskou republiku, vedenou prezidentem, ovšem skutečná moc je vykonávána rahbarem⁴.

² Ropa, u které je zisk s prodeje mnohonásobně vyšší než náklady na vytěžení, oproti „těžké“ ropě, kde se tento poměr velmi snižuje.

³ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost*. s. 188

⁴ KROPÁČEK, Luboš. 1999. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. s. 107

2. STRUČNÝ PŘEHLED UDÁLOSTÍ ARABSKÉHO JARA

Fenomén Arabského jara, který zasáhl celý Blízký východ, se odlišuje od politického vývoje z dob 50. a 60. let dvacátého století, kdy revoluční tendence měly spíše anti-koloniální charakter a základ měly v nacionalismus či reformismu.⁵ Hlavní důvodem vypuknutí „jara“ byla snaha majority o zlepšení situace ve vlastním státu.

Na postup demokratizace v arabských zemích musíme pohlížet jinak, a to především díky odlišné politicko-sociální struktuře společnosti, a také proto zde nelze využít některé „Západní“⁶ postupy.

Po skončení studené války se region Blízkého východu dostal do popředí zájmu vyspělých států, které měly tendence k uplatnění demokracie, jež by zamezila dalšímu nedodržování lidských práv a svobod. Z této doby máme mnoho zpráv o mučení a nelidském zacházení s lidmi napříč arabským světem. Model demokratizace, který bylo možné použít pro střední a východní Evropou, však na Blízkém východě narazil. Jedním z hlavního problému bylo také to, že arabština neznala určitě výrazy a bylo těžké je srozumitelně přeložit.

Přeměny moci z autokracie v demokracii jsou velmi obtížné a nelze je uskutečnit v krátkém časovém rozsahu. Kromě toho přišlo Arabské jaro po 11. září 2001 a v období války proti terorismu.⁷

Koncem roku 2010 ukázalo sebeupálení tuniského pouličního prodejce Muhammada Búazíího, z města Sidi Bouzid, na frustraci, korupci a další problémy v tuniské společnosti a politice.⁸ Sebeupálení je totiž v islámském světě ukázkou toho, že je člověk zcela zoufalý. V Tunisku způsobil tento čin rozkol mezi civilisty a bezpečnostními

⁵ PANARA, Carlo a WILSON Gary. 2013. *The Arab spring: new patterns for democracy and international law.* s. 3

⁶ Toto je označení z dob studené války. Které ohraničuje všechny země na západ od Berlínské zdi.

⁷ Označení období, kdy US a VB bojovali proti diktátorům na Blízkém východě a snažili se docílit demokratizace jednotlivých států.

⁸ . *The Bouazizi 'big bang'* .Aljazeera. 29.11.2011.

složkami. Ačkoliv k tomuto specifickému aktu došlo v jedné zemi, způsobil pravděpodobně zemětřesení v celém arabském světě a byl důsledkem změny několika politických režimů. V následujících týdnech, měsících a letech se revoluce přesunula do Egypta, Libye, Jemenu, Sýrii a otřásla i Bahrajnem.

K šíření revoluční nálady přispěly také sociální sítě (Facebook, Twitter a další), které sehrály důležitou roli při komunikaci a rychlém shromáždění většího počtu lidí k protestům.

Je nutné také podotknout, že většina těchto režimů využívala svoji sílu na to, aby se udržela u moci, úprava zákonů před volbami nebo vyškrcnutí kandidátu na volebních seznamech bylo běžnou praxí.

Než se zaměříme na jednotlivé země, shrneme si tři teorie, které vyzpovoval publicista Roger Hardy a které sdělují, jak by měl jedinec nahlížet na Blízký východ. *Zaprvé, že všechna politika je místní, a i když mají arabské země stejné problémy, tak každá má odlišně řešení. Zadruhé, že islám je nedílnou součástí těchto zemí a zůstává hlavním náboženstvím. Zde mohou být velké rozepře v pohledu různých generací, ale všemi je islám velmi silně vnímán. Třetí (a především pro západního pozorovatele nejdůležitějším) faktorem je, že Západ (v čele s USA) nemůže být vůdcem těchto zemí, ale musí jim nechat samostatnost a podporovat je pomocí rad.*⁹

Tunis

Tuniská revoluce, také známa jako Jasmínová revoluce, začala již 18. 12. 2010 sérií pouličních protestů po celé zemi. Po mnoha demonstracích a několika stech mrtvých lidech abdikoval dne 14. 1. 2011 prezident Zín al-Ábidín Ben Alí a odletěl do Saúdské Arábie.¹⁰ V listopadu 2011 se

⁹ *What happened to the Arab Spring? BBC.15.4.2011.*

¹⁰ BERÁNEK, Ondřej. 2013. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady.* s.170

konaly prezidentské volby, ve kterých vyhrál Munsif al-Marzúqí. Ten vládl do konce roku 2014 a potom ho nahradil al-Bádží Qá'id as-Sabsí.¹¹ Některé části společnosti byly vedeny k radikalizaci díky nesouhlasu s vládnoucím režimem a to dalo vyniknout některým radikálním skupinám, nejvýznamnější je pravděpodobně Ansár aš-Šarí'a, která později začala spolupracovat s ISIS. Skupina provedla několik útoků proti vládě, například v roce 2012 zaútočila na americké velvyslanectví¹², dále v roce 2013 provedla útoky na několik vládních představitelů.¹³ V březnu roku 2015 zaútočila skupina teroristů na tuniské muzeum Bardo, přičemž zde zemřelo 20 lidí a mnoho dalších bylo zraněno.¹⁴ Tento incident byl poslední v řadě problematických událostí, které Tunisko potkaly. K útokům se později přihlásila teroristická organizace ISIS (Islamic state in Syria).¹⁵ Tento čin měl být odvetou za smrt jejich vůdce v Libyi. Tunisko je však nadále nejstabilnějším státem na politickém a ekonomickém poli, který si prošel Arabským jarem.

Egypt

25. 1. 2011 se rozpoutala obdoba Jasmínové revoluce také v Egyptě a je známa jako Revoluce 25. ledna. Hlavním sídlem demonstrantů se stalo náměstí Tahrír, kde se po celou dobu protestů zdržovalo několik tisíc lidí. Revoluce trvala krátce. Ale na jejím konci došlo k sesazení prezidenta Husního Mubáraka. Na přelomu dubna a května roku 2011 se konaly první svobodné volby, ve kterých se vítězem stala strana Muslimského bratrstva. V červnu roku 2012 získal post prezidenta kandidát Muslimského bratrstva Muhamed Mursí. Proti tomuto aktu se zdvihla vlna nevole od občanů a za podpory armádních složek byl 3. července 2013 Muhameda Mursí svržen a také čeká na soud, který by

¹¹ Veteran Essebsi wins Tunisia's first free presidential vote. *Reuters*. 22.12.2014.

¹² Two dead as protesters attack U.S. embassy in Tunisia. *Reuters*. 14.9.2012

¹³ Tunisia leaders evicted from police memorial. *Aljazeera*. 18.10.2011.

¹⁴ Tunis museum attack: 20 people killed after hostage drama at tourist site. *The Guardian*. 18.3.2015

¹⁵ ISIS také možno najít názvy ISIL (Islamic state in Levante) nebo IS (Islamic State)

mu měl určit trest.¹⁶ V zemi byla stanovena prozatímní vláda, zrušila se Mursího ústava, vypsaly se nové volby, ve kterých zvítězil Abdul Fattáh el-Sísí. El-Sísí díky svému postavení v armádě má velmi dobré informace o dění v Egyptě. Egypt díky častým změnám ve vládě ztratil vůdčí roli jednoho z velkých představitelů arabského světa, kterou převzala Saudská Arábie.

Libye

Další zemí, kde se naplno projevilo Arabské jaro, byla Libye. Dne 15. února 2011 byla oficiálně započata revoluce, která trvala přes 8 měsíců. Hlavní město Tripolis bylo dobyto 22. 8. a Kaddáfí uprchl. Boje proti jednotkám Muhammada Kaddáfího pokračovaly až do 20. 10. 2011, kdy byl tento diktátor nalezen a zabit davem lidí.¹⁷ Po skončení revoluce se prozatímní vláda rozhodla vypsat volby, které se konaly v roce 2012, a vítězem voleb se stala liberalistická aliance, složená z mnoha organizací. Vedení Libye pod touto aliancí však netrvalo příliš dlouho a již od června 2013 vidíme opětovný nárůst islamismu. Díky slabé vládě se země začala rozdělovat na několik autonomních oblastí, které zapříčinily, že 16. května 2014 započala v Libyi občanská válka trvající až do dnešní doby. I zde se objevuje pobočka ISIS, která je po skupině v Levantě druhou největší a která je ve spojení s Rada šúry revolucionářů Benghazi (organizací skládajícím z ozbrojených sil Tuaregů a Berberů). Současná situace v Libyi je nejasná a vláda sídlící v Benghází ovládá pouze polovinu země. Na druhé straně je zde podezření, že zde mají výcvikové tábory bojovníci s Ansán Aš-Ašaru a ISIS. Konec této občanské války je v nedohlednu.

¹⁶ President Mohamed Morsi rejects Egypt army's ultimatum, as ministers design. *The Telegraph*. 2.6.2013

¹⁷ BERÁNEK, Ondřej. 2013. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. s.174

Bahrajn

Bahrajn je jediným státem Perského zálivu, kde naplno proběhla revoluce známá jako Perlová nebo povstání 14. února. Místem hlavních demonstrací se stal Perlový kruhový objezd v Manamě, kde byli ve čtvrtek 17. února 2011 zabití 4 povstalci, a tento den je známý jako „Krvavý čtvrtek.“¹⁸ V Bahrajnu jsou majoritními obyvateli ší'ité, ale u vlády je sunnitské královská rodina. Tento fakt způsoboval problémy a podněcoval u obyvatel země touhu po změnu. „*Lidé chtějí reformu režimu,*“ to hlásal slogan, který byl obdobou demonstrantů v Káhiře a Tunisu („*Lidé chtějí pád režimu*“), ale s náhradou *Islah (reforma) pro Isqat (pád)*.¹⁹ Tento jev se lišil od jiných revolucí, které na Blízkém východě probíhaly. Král si prostřednictvím GCC požádal o pomoc s řešením situace a 14. března přišlo na pomoc bahrajnské armádě 1500 vojáků. Jednání pokračovala celý rok a 8. března se konala protivládní demonstrace, které se účastnilo něco mezi 100-250 tisíci obyvatel, aby podpořili opoziční snažení o změny. Během dalších let se konaly další protesty, které nebyly takových rozměrů. Současná situace v Bahrajnu je prozatím klidná.

Na Jemen a Sýrii se podíváme detailně v nadcházejících dvou kapitolách, zde si pouze nastíníme nejdůležitější momenty z dění v těchto zemích.

Jemen

V Jemenu započaly protesty 27. ledna 2011, kdy v hlavním městě San'á vyšlo do ulic více než 16 tisíc lidí, aby se vyjádřili ke stávající sociální situaci (nezaměstnanost, korupce, ekonomické problémy). Prezidentem Jemenu byl Alí Abdulláh Sáleh, který vládl zemi od jejího sjednocení. V polovině května se připravila dohoda o ukončení nepokojů,

¹⁸ MATTHIESEN, Toby. 2013. *Sectarian gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that wasn't.* s. 37

¹⁹ Tamtéž. s.12

za podmínky odstoupení prezidenta z funkce. Ten návrh nejdříve slovně přijal, ale o pár dní později ho nestvrdil podpisem. Opoziční frakce měly také rozdílné názory na to, jaké změny by měly být provedeny. Po roce a jednom měsíci došlo k dohodě, že prezident abdikuje a za to dostane plnou imunitu. V Jemenu zemřelo během Arabského jara více než 2000 lidí, což je po Sýrii druhý největší počet ze všech zemí. Novým prezidentem se 27. 2. 2012 stal Abd Rabbuh Mansur Hádí a v tento den také formálně skončila revoluce.²⁰ Hádí diskutoval s opozicí o podobě reform, které by byly přijaty většinovou společností, a těšil se popularitě občanů. Čelil ale příliš rozsáhlým problémům. V roce 2014 získala v západní části země moc skupina Huthiu, která je součástí Ansáru Alláh (pomocníci boží). Tato skupina využívá nestabilní situace v zemi a stupňuje útoky na vládnoucí stranu. Huthiové v listopadu 2014 vydali prohlášení, že nesouhlasí se stávající vládou a žádají o rezignaci hlavy státu. Ta přichází v lednu 2015, kdy odstoupí prezident i celý jeho kabinet. Následně se Spojené národy a GCC staví proti této organizaci a přes území Saudské Arábie na Huthie útočí. Nutno zmínit, že velkým spojencem je ISIS, který jim dodává zbraně. I zde je konec bojů v nedohlednu.

Sýrie

Sýrii také zasáhly protesty spojované s Arabským jarem, které i zde následně přerostly do stále trvající občanské války. Malá shromáždění probíhala již od 28. ledna 2011 a v masové protesty přerostla po 15. březnu, kdy se proti sobě postavila sunnitská opozice a vládní složky v čele s prezidentem Bašárem al-Asadem. Velkými regionálními spojenci syrské vlády jsou Libanon a Írán. Složení opozice se s přibývajícím časem měnilo, zpočátku to bylo několik kandidátů, kteří byli podporováni západními mocnostmi, postupem času se ale opozice roztříštila na mnoho subjektů, které bojovaly jak proti vládnímu režimu, tak samy proti

²⁰ Yemen's president Ali Abdullah Saleh cedes power. BBC. 27.2.2012

sobě. V dubnu 2012 Spojené národy vytvořily pozici velvyslance Spojených národů a Ligy arabských států pro Sýrii, kterou zastává Kofi Annan. Velvyslanec se snažil vyjednat mírové řešení přes šestibodový plán²¹, to se mu však nepovedlo, a proto k 31. 8 2012 skončil a nahradil ho Lakhdar Brahimi. Největšími spojenci asadovského režimu jsou Rusko a Írán dodávající do země zbraně a vojenské potřeby. V opozičních stranách se postupně objevily velmi extremistické strany, např. al-Nursa²², která je odnoží Al-Qa'ídi v oblasti Levanty. V červenci 2013 se do této války přidal i ISIS, když zaútočil na město Azaz a postupně získal kontrolu nad východními provinciemi Sýrie. Z města Al-Raqqah si ISIS udělal hlavní město i přesto, že největším městem, které ovládá, je irácký Mosul. Režim Bašára al-Asada i opozice si uvědomuje, že ISIS bude tím největším problémem, a tak, byť nepřímou, se spojují v boji proti této organizaci. V červnu 2014 se konaly volby, ve kterých vyhrál Asad drtivým vítězstvím. Výsledky voleb uznaly za platné Brazílie, Kuba, Indie, Írán, Irák, Rusko, ale Evropská unie, Spojené státy americké a GCC zpochybnily platnost výsledku. Od září 2014 západní mocnosti bombardují sídla ISIS, která se nacházejí na území Sýrie. Podle dokumentů zveřejněných Edwardem Snowdenem by měla syrská vláda cenzurovat některé opoziční stránky. Podle Spojených národů si konflikt vyžádal již 220 tisíc obětí a podle Syrského střediska pro lidská práva by se tato čísla měla pohybovat někde mezi 220 – 313 tisíci mrtvými. O svůj domov přišlo v průběhu občanské války 4,5 milionu (podle Spojených národů) až 5,1 milionu (podle iDMC²³) Syřanů a přes 3,4 milionu lidí žije v uprchlických táborech. Během války se také poničilo nebo bylo zničeno 5 z 6 památek UNESCO a další historické artefakty jsou ničeny.

²¹ *Six-Point Proposal of the Joint Special Envoy of the United Nations and the League of Arab States* [online] 2012.

²² Jabhat al-Nusra (2012), Stamford University. 12.11.2014.

²³ iDMC – mezinárodní monitorovací organizace pro přestěhování.

3. SAÚDSKÁ ARÁBIE

Saúdská Arábie (arabsky العربية السعودية *Al-Arabijah as-Su'ūdīyah*, oficiálním názvem Saúdskoarabské království) je stát na Blízkém východě v oblasti jihozápadní Asie. Jde o islámskou absolutní monarchii, kterou ovládá široká královská rodina. Saúdská Arábie je jednou z nejvíce teokratických zemí na Blízkém východě.

Ústavu představují korán a sunna a zdrojem práva je šarí'a. Moderní království založil v září roku 1932 Abd al-Azíz ibn Sa'úd²⁴. Stát má druhé největší zásoby ropy na světě a je jejím největším vývozcem, proto tato surovina dominuje celé ekonomice. V 70. letech začala Saúdská Arábie hrát významnou roli v politice Blízkého východu i celého světa. Ekonomicky je království liberální, ale saúdskoarabská společnost je silně konzervativní. Mezi přetrvávající problémy patří porušování lidských práv, diskriminace žen, působení a podpora teroristických organizací na Blízkém východě.

3.1. Saúdská Arábie, její politický systém a směřování zahraniční politiky.

Díky beduínům se moc Abd al-Azíze rozšířila na celý poloostrov velmi rychle. Wahhábité 1. září 1924 dobyli a zdevastovali Táciř a 16. října vstoupili do Mekky. Abd al-Azíz upevňoval svou moc ve všech sférách vlivu a jeho vláda se proměňovala v despotii. Ekonomickou moc mu zajišťovaly britské příspěvky, muslimské poutě a později příjmy z ropy. Od roku 1942 navázaly USA se Saúdskou Arábií diplomatické styky. Saúdská Arábie byla v roce 1943 zahrnuta do Zákona o půjčce a pronájmu a po Jaltské konferenci bylo uzavřeno několik dohod mezi těmito dvěma státy; Američané např. mohli v zemi stavět vojenské základny a Saúdové získali dodávky amerických zbraní.

²⁴ KROPÁČEK, Luboš. 1999. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. s. 152

Poválečné období je ukázkou rozvoje ropného průmyslu. Státní příjmy se rychle navyšovaly, ale socioekonomická a politická situace v zemi se téměř nevyvíjela a do konce 50. let byla Saúdská Arábie jednou z nejzaostalejších zemí Blízkého východu. Většina odvětví byla na velmi nízké úrovni rozvoje. Až do roku 1963 bylo v zemi běžné otroctví, po tomto roce však bylo na nátlak světových mocností zakázáno. Poté se v zemi začalo rozvíjet podnikání, a to hlavně ve spojení s činností ropné společnosti Aramco. Saúdská vláda dostávala zpočátku od amerických ropných společností pouze malé poplatky za vytěžené barely, což se změnilo v roce 1950, kdy byly zisky rozděleny 50 na 50.

Vliv islámu na vedení země se za Saúdovy vlády ještě zvýšil a ze Saúdské Arábie se stala v podstatě teokracie. Na nátlak svých bratrů předal v roce 1958 král Saúd Fajsalovi široké pravomoci a 2. listopadu 1964 Fajsal usedl na trůn.²⁵ Zavedl několik ekonomických reforem, ale jinak pokračoval po vzoru svých předchůdců v absolutistické vládě, útisku politických soupeřů a vměšování se do soukromého života obyvatel. V 60. letech došlo v Saúdské Arábii k velkému posunu v modernizaci celého státu na všech úrovních života od ozbrojených sil až po školství, který byl možný díky obrovským zásobám ropy. V 70. letech se tato důležitost ropy zvýšila natolik, že Saúdská Arábie začala být jedním z lídrů na Blízkém východě, potažmo celém světě. Král Fajsal se snažil dovést zemi ke kapitalismu pozvolna, avšak s jeho smrtí se tento směr výrazně zrychlil. Vznikaly nové společnosti napříč všemi směry ekonomiky, které království buď samo založilo, nebo v nich alespoň vlastnilo podíl. Ačkoli se Saúdská Arábie sama snažila vytvořit kapitalistický stát, na Arabském poloostrově podporovala spíše organizace, které byly protiislámské a nedemokratické.

Když nastoupil král Chálid na trůn, jeho vláda měla uvolněnější ráz, a tak se např. ropné bohatství dostalo více mezi lidi, propouštěli se

²⁵ BAHBOUH, Charif. *Království Saúdské Arábie: historie, literatura, geografie = Mamlakat al-'Arabijat as-Sa'ūdijat*. s. 88

politických vězňů atd. Během 70. let se také projevovala nespokojenost náboženských skupin, které byly diskriminovány (hlavně ší'ité ve Východní provincii).

V roce 1980 byla znárodněna společnost Saudi Aramco.²⁶

První válka v Zálivu roku 1991 vyvolala nespokojenost některých hnutí, protože USA využívaly Saúdskou Arábii jako svoji hlavní základnu na útoky proti Saddámovi Husajnovi. Hnutí se postupně vyvíjela a z některých se staly teroristické organizace- asi nejpropagovanější je Al-Qáida, protože Bin Ládín byl saudský občan.

Po smrti krále Fahda nastoupil král Abdalláh, jenž usiloval o větší demokratizaci království a aktivnější zapojení se do boje proti terorismu. Za jeho vlády probíhaly i ekonomické reformy a ženy dostaly více práv. Arabské jaro přímo v Saúdské Arábii bylo potlačeno už v začátcích a to všemi prostředky, kterými bylo násilí, také tlak ideologických a duchovních vůdců, v neposlední řadě finanční kompenzace. V lednu 2015 král Abdalláh zemřel a nahradil ho jeho bratr Salmán.²⁷

Po stručném popisu historii Saúdské Arábie si představíme její politický systém a zahraniční politiku. Království je ekonomicky liberální, což znamená, že je důraz kladen na soukromé vlastnictví a volný obchod (i když jen v rámci královské rodiny; většina bohatých lidí jsou jejími členy). Výkonnou moc zastupuje král, který je také premiérem a každé 4 roky je volen radou slouženou z členů rodiny, kterou sám jmenuje. Zákonodárná moc je zajišťována 150 člennou skupinou, která navrhuje a schvaluje zákony, avšak konečné slovo má vždy král. Nástupnictví krále je vyřešeno Komisí věrnosti, kterou založil král Abdalláh a která slouží k vybrání dalšího vhodného kandidáta a také předchází sporům o nástupnictví, které byly u minulých panovníků časté. Saúdská Arábie je díky současné situaci největším spojencem Západu na Blízkém východě

²⁶ ZIEGLER, Helen. *Saudi Aramco: A Brief Overview About Saudi Aramco* [online].

²⁷ Saudi Arabia's King Abdullah dies at 90. *The Guardian*. 23.1.2015.

a snaží se zavádět zákony pro větší demokratizaci vlády. Království se také v posledních letech snaží bojovat velmi tvrdě proti terorismu, ale ozývají se hlasy, že někteří členové královské rodiny podporují teroristické organizace. Důležitou součástí saudsko-arabské společnosti jsou ulamá²⁸, kteří mají velký vliv na školství, zákony a kulturu. Internet v zemi je regulován. Zahraniční pracovníci nemají v zemi skoro žádná práva a musí se řídit přesnými normami. V Saúdské Arábii je také zakázáno vytvářet politické strany a odborové organizace, avšak i přesto existují domácí i v zahraničí organizace, které tento zákaz porušují.

3.2. Současná politika Saúdské Arábie na Blízkém východě vůči zemím, kde proběhlo Arabské jaro přesněji v Syrii a Jemenu

Zajímavá je pokračující debata o tom, který stát – Írán či Saúdská Arábie – hraje největší roli v období Arabského jara. Saúdská Arábie, díky vlivu svých peněz, zamezila povstání zevnitř již v zárodcích, aby dokázala Západu a především Spojeným státům, že si s problémy dokáže velmi dobře poradit.

Saúdská Arábie v čele s králem Abdallahem varovala USA před vzrůstající nespokojeností v Egyptě za Mubárakovy vlády. Obamova vláda však toto radu neuposlechla proto, aby pomohla udržet Mubáraka u moci.²⁹ Proto se Saúdská Arábie rozhodla soustředit svou moc k ochraně pouze svých zájmů v rámci regionu. Jedním z nástrojů, jak může Saúdská Arábie ovlivňovat chod Blízkého východu, je o organizace GCC (Gulf Cooperation Concil – Rada pro spolupráci v Perském zálivu), této organizaci saúdské království předsedá.

Lze uvést několik příkladů. Pokud GCC například pošle svoji pomoc bahrajnskému králi, Saúdská Arábie tím rozšiřuje propast mezi sunnity a

²⁸ KROPÁČEK, Luboš. 2003. *Duchovní cesty islámu*. s. 50

²⁹ MABON, Simon. 2013. *Saudi Arabia and Iran: soft power rivalry in the Middle East*. s. 91

šícity ve svůj prospěch, jelikož využívá vlivu svých peněz, aby mohla ukázat, že dokáže uhasit regionální požáry.

Za druhé, podle Johna Bradleyho, Saúdská Arábie hraje jedinečnou roli v Arabském jaru. Bradley uvádí tyto úlohy království: Saudská Arábie má ochranářskou ruku, silnou jako železo a Rijád neúnavně pracuje na ovládnutí a řízení celé oblasti.³⁰

Za třetí rostoucí vliv Saúdské Arábie je také zapříčiněn krizí v Egyptě, který byl kdysi lídrem arabského světa, ale díky změnám po Arabském jaru, kdy Mubárak padl, nemá už tak silnou pozici. Pro celý svět je vláda post-Mubárakovském Egyptě dobrým spojencem, nicméně její stabilita není taková jako u saudské vlády. Otázkou však zůstává, jak tuto situaci změní nový saúdský král Salmán.

Saúdové rozšířili svojí přítomnost v MENA (Middle Eastern and North Africa region) jako protiváhu povstání a to jim značně nahrává, neboť díky klesajícímu vlivu USA a možnému strachu z šíčitské populace v Libanonu, Kuvajtu, Kataru, Spojených arabských emirátech, Jemenu, se nejdůležitějším hráčem v sunnitském světě stává právě Saúdská Arábie.

Zde vyvstává další důležitá otázka, a to jak dlouho vydrží Saúdské Arábie uplatňovat svůj vliv v této míře na celý MENA region? Z krátkodobého hlediska rozdrtila Saúdská Arábie problémy s šíčitskou menšinou ve východní provincii zdárně. Z hlediska dlouhodobého by ovšem měla najít řešení ve formě dialogu, čímž by mohla předejít dalším problémům a také ukázat svou diplomatickou vyspělost. Mimo jiné by to dokázalo, že arabský svět je důležitým hráčem na světovém politickém kolbišti i přesto, že v současné době prochází transformací.

³⁰ MABON, Simon. 2013. *Saudi Arabia and Iran: soft power rivalry in the Middle East*. s. 185

Arabské jaro přidalo Saúdské Arábii větší důvěryhodnost v očích Západu, a to když se prostřednictvím GCC účastnila současných bojů v Sýrii a Jemenu. Zásah v Bahrajnu pomohl saúdské vládě i na domácí politické scéně, protože tím předešla větším problémům ve své východní provincii Dammám, která s Bahrajnem sousedí, a je zde větší ší'itská společnost. Příkladem může být zákaz demonstrací ze dne 11. března, který je označován jako „Den Hněvu“³¹ a byl odpovědí na zapojení království v bahrajnské revoluci. Tento den se ale obešel bez větších emocí. I přesto, že k němu na Facebooku bylo přihlášeno přes deset tisíc lidí, pouze jeden demonstrant Khalid al-Juhani protestoval v Rijádu, kde byl následně vzat do vazby.³² Království mělo strach, že při větších protestech by se sunnité a ší'ité spojili proti panovníkovi a mohli by jej svrhnout. Vliv Saúdské Arábie v Bahrajnu je pořád velký a dlouhou dobu ještě zůstane.

V Sýrii však Saúdská Arábie hrála v počátcích konfliktu roli jednoho z největších podporovatelů anti-asadovské opozice, když se ji snažila podporovat a to buď pomocí GCC, nebo i přímo finančními dotacemi. Postupem času se ale její postoj změnil a to převážně z důvodu vzniku ISIS.

V následující části se podíváme na některé okamžiky syrského konfliktu z pohledu Sadsko-arabské politiky.

Je nutné podotknout, že Saúdské Arábie během občanské války změnila svou podporu různým frakcím v opozici. Zatímco iránská strana podporovala a stále podporuje režim prezidenta al-Asada. Jak již bylo výše zmíněno, protesty proti vládnoucímu režimu začaly již 28. ledna roku 2011, avšak reálně započaly boje až 15. března, kdy začaly velké střety mezi sunnitskou opozicí a Alawity, ovládané vládou v čele s prezidentem

³¹*Saudi Arabian security forces quell 'day of rage' protests.* The Guardian, 11.3.2011.

³²*Saudi Arabian security forces quell 'day of rage' protests.* The Guardian, 11.3.2011.

Bašárem al-Asadem. Sama opozice byla rozdělena na několik částí.³³

Koncem listopadu roku 2011 byly Spojenými národy a Ligou arabských států uvaleny sankce na Sýrii proti režimu al-Asada, kterého měli odříznout od zdrojů financování, avšak Rusko a Čína tento krok nepodpořily. Žádný z představitelů Sadské Arábie se přímo k tomuto kroku nevyjádřil, ale jako předsedající stát Ligy arabských států tyto kroky podporuje. Írán se k tomuto kroku také nevyjádřil, ale díky dlouhodobé podpoře režimu Al-Asada stál na jeho straně.

Události roku 2012

Dne 23. 2. 2012 se stal Kofi Annan speciálním zmocněncem Spojených národů a Ligy Arabských států pro situaci v Sýrii. 27. března představil Kofi Annan svůj šestibodový plán k na urovnání situace v Sýrii, jehož body byly: 1. spolupracovat s emisarem OSN na splnění požadavků syrského lidu a ustanovení syrského prostředníka pomoc a jednání se zmocněnci OSN; 2. Zastavit palbu a dodržovat příměří pod záštitou OSN s cílem ukončení násilí a stabilizace země; 3. zajistit přístup humanitární pomoci do všech oblastí postiženými boji a okamžitě stanovit 2 hodiny denně pro možnost dopravení humanitární pomoci do potřebných lokalit; 4. zintenzivnit tempo a rozsah propouštění zadržovaných osob, včetně zvláště citlivých osob a osob zapojených do mírových aktivit; 5. zajistit volnost pohybu žurnalistům po celé zemi a zavést pro ně nediskriminující vízovou politiku; 6. respektovat právo na shromažďování a právo mírově demonstrovat podle zákona.³⁴ Na první jednání označované jako Ženeva, také známa jako Ženeva I, kde se o tomto plánu jak pomoci Sýrii jednalo, nebyly však přizvány ani státy Saudská Arábie ani Írán, aby nemohly nějak ovlivňovat jednání.³⁵ Tohoto jednání se zúčastnili státníci z Kataru, Sýrie, Kuvajtu, Iráku a také ministři zahraničí USA a Ruska. Írán i SA

³³ KŘÍŽEK, Daniel.2014. *Arabské jaro - příčiny, průběh, důsledky*. s.158-163.

³⁴ *Six-Point Proposal of the Joint Special Envoy of the United Nations and the League of Arab States* [online]

³⁵ *Iran, Saudi Arabia not invited to UN summit of world powers on Syria*. RT, 27.6.2012

tento přístup dále nekomentovaly. I přes prosby Kofiho se opoziční složky pouštěly do konfliktu s vládnoucí armádou, během probíhajících jednání.³⁶ Dne 28. 9. 2012 na půdě UN řekl princ Abdulaziz: *„Litujeme, že tento režim nadále věří, že může pokračovat se svými supresivními postupy, dále kontrolovat situaci bez jakéhokoliv patřičného ohledu na vysoké humanitární ztráty.“* Dále dodal: *„Radě bezpečnosti, která je pověřena odpovědností udržet mír a bezpečnost, se dosud nepodařilo přijmout rozhodnutí o syrské krize a zastavit krveprolití v něm. Tato záležitost dala syrskému režimu zelenou pokračovat se svými zločiny proti syrskému lidu, v závodě s časem, k dosažení svých cílů s využitím nejmodernějších způsob zabíjení a ničení.“*

Princ Abdulaziz vyzval Radu bezpečnosti, aby podporovala vyslanec pro mír v Sýrii Lakhdara Brahimiho, a také řekl, že se musí přihlížet na neúspěšný šestibodový plán svého předchůdce Kofi Annana. Náměstek ministra zahraničí SA dodal: *„Věříme, že úspěch jeho mise bude vyžadovat implementaci nové strategie a jasný plán, jehož cílem je dosažení mírového předání moci; a převyšuje šestibodový plán, který předchodzí vyslanec nebyl schopen realizovat“.*³⁷ Nutno dodat, že i tento vyslanec opustil svoji pozici, a to v roce 2014.

Rok 2013 vzestup ISIS a Hizballáhu

V roce 2013 začala pronikat do Sýrie z Iráku organizace ISIS, aby se mohla dostat k ovládnutí oblastí bohaté na nerostné suroviny a také aby nabrala do svých řad více bojovníků. Na létech 2014 a 2015 si ukážeme postoj SA i Íránu, avšak rok 2013 byl rokem, kdy syrské armádě, hodně pomáhala organizace Hizballáh. Zde máme vyjádření saudského ministra zahraničních věcí Saud al-Fajsal na zapojení Hizballáhu do bojů: *„Saudská Arábie nemůže mlčet nad tím, že Rusko Írán a libanonský Hizballáh, podporují vládu syrského prezidenta Bašára*

³⁶ *West's non-cooperation conducive to Annan resignation: Iran MP*, Press TV, 4. 8. 2012.

³⁷ *UN inaction giving Assad green light to kill: Kingdom*. Saudi Gazette, 30. 9. 2012.

*al-Asada. Dodal též, že je Sýrie je obsazena zahraničními bojovníky z Íránu a Libanonu“.*³⁸

Jak bylo již výše řečeno, tak od roku 2014 se v hlavních zprávách západních médií objevovaly zprávy z velké většiny jenom o tom, co dalšího provedl ISIS nebo o dalším postupu v Sýrii. Také americké a britské stanice informovaly o tom, že Saudská Arábie mohla podporovat tuto skupinu. Tyto informace však saudsko-arabská monarchie nekomentovala.

Během srpna skupina al-Nusra prováděla útoky na obyvatelstvo Sýrie a Princ Saud al-Fajsal, který mluvil za všechny své kolegy ze schůze ministru zahraničí, komentoval situaci: Je velmi nutné vážně pracovat proti hrozbám extremismu v oblasti. Také dodal, že je potřeba řešit tuto krizi a vytvořit stabilitu v arabských oblastech, ale jakým způsobem již nedodal.³⁹

Rok 2015 a pokračování nekonečného boje s ISIS

Jak již ukázaly předešlé příklady, obě země mají podobný postoj v boji proti ISIS a během roku byl neměnný. Je nutné ale podotknout, že tato organizace využívá velmi dobře internet a další moderní způsoby šíření informací a také je schopna získat peníze a nabírat nové bojovníky. Nutno podotknout, že během posledních dvou let se struktura opozice proti Al-Asadovi změnila, a i když se vládní a opoziční strany navzájem nepodporují, mají společný cíl a tím je zbavit se organizace ISIS. Díky velkému množství činů ze strany této teroristické organizace je těžké vybrat nějakou událost a nevynechat žádnou podstatnou. Proto vyberu spíše subjektivně další pohledy na situaci ohledně brutální vraždy jordánského pilota Moaza al-Kasasbeha, která se stala 3. února.⁴⁰

³⁸ *Pro-Hezbollah MP raps Saudi FM Syria remarks.* Press TV, 29.6.2013

³⁹ *Arab ministers call for 'serious work' on crisis.* Saudi Gazette, 25.8.2014. [

⁴⁰ *Even Al-Qaeda condemn murder of Jordanian pilot as 'deviant'.. and leading Muslim cleric calls for ISIS militants to be killed, crucified and have limbs 'chopped'.* The Daily Mail. 4.2.2015

K tomuto činu se v Saudské Arábii vyjádřil sám král Salmán, jenž řekl, že tento čin odsuzuje, díky své brutalitě, a dodal, že tyto činy jsou proti islámu a také proti lidskosti.⁴¹

Teď se lehce podíváme, na situaci v Jemenu, více si to tuto situaci probereme v íránské části. V roce 2014 získala v západní části země moc skupina Huthiu, která je součástí Ansáru Alláh (pomocníci boží). Tato skupina využívá nestabilní situace v zemi a stupňuje útoky na vládnoucí stranu. Huthiové v listopadu 2014 vydali prohlášení, že nesouhlasí se stávající vládou a žádají o rezignaci hlavy státu. Od této doby se dá mluvit o počátcích občanské války, kterou můžeme datovat k lednu 2015, kdy Huthiové požádali prezidenta a kabinet o jeho odstoupení. Následně se Spojené národy a GCC rozhodly, že zaútočí na tuto skupinu přes Saudskou Arábii, kde saúdové povedou hlavní útok a budou pomáhat vládním jednotkám a rozhodli se bránit svoje hranice všemi prostředky.⁴² Saudská Arábie je sunitský stát, proto vidí v Huthiích velkou hrozbu u svých hranic, jak se bude, vyvíjet dál situace ukáže jenom čas.

⁴¹*Saudi King Salman denounces killing of Jordanian pilot Saudi Gazette.4.2.2015.*

⁴²*Saudi guards stop Houthi infiltrators near border .Saudi Gazette, 20.7.2015.*

4. ÍRÁN

Írán (persky ایران, původně *Árjan*, neboli země *Árjů*, Íránská islámská republika) je muslimský stát v Přední Asii, dříve nazývaný Persie. Zhruba 99,5 % obyvatel vyznává islám (z asi 90-95% ší'itský), zbylých 5-10% jsou sunnité a sufisté, další náboženství u Ahl al-Kitáb, které jsou judaismus a křesťanství, jsou tolerovány společně se zoroastrismem. Nejvýznamnějšími duchovními místy v Íránu jsou Mašhad, Qom, Isfahán.

Moderní dějiny Íránu začínají v roce 1925, kdy se k moci ujala dynastie Pahlaví, ovšem islámskou republikou se tato země stala až po převratu roku 1979, republika byla vedena Ajatolláhem Chomejním. Od tohoto data je ve státě například nařízeno, aby si ženy zahalovaly vlasy.

4.1 Írán a jeho politický systém, zahraniční politika a směřování

Réza Chán, zakladatel dynastie Pahlaví, se dostal k moci v roce 1925, kdy sesadil kadžárovského vůdce Ahmada. Oficiální název Írán se začal používat v roce 1935.⁴³ Dne 24. srpna donutila spojenecká vojska Réza Chána rezignovat a na jeho místo byl dosazen Muhammad Réza Pahlaví. V roce 1943 se v hlavním městě konala Teheránská konference.

Během 60. let se aktivním kritikem šáhovy „bílé revoluce“ stal ajatolláh Rúholláh Chomejní, který veřejně odsuzoval vládu. Jeho popularita rostla, a proto byl zatčen a vězněn po 18 měsíců. Po svém propuštění v roce 1964 pak veřejně kritizoval vládu Spojených států a následně byl poslán do exilu. V Turecku a poté v Iráku pokračoval ajatolláh v ostré kritice šáhovy politiky.

Od konce roku 1977 se zvýšila intenzita protestů proti režimu a v prosinci 1978 vyšly do ulic milióny lidí, což vedlo k ochromení ekonomiky. V polovině ledna Šáh opustil zemi a 1. 2. 1979 přiletěl

⁴³ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost*. s. 166

z francouzského exilu ajatolláh Chomejní do Íránu. 11. února 1979⁴⁴ se z šáhovského Íránu stala islámská republika a od 1. dubna byla oficiálně uznána nová forma státního uspořádání.

Revoluce z roku 1979 přeměnila Írán v konzervativní teokratický stát. V íránské teokratické ústavě je zakotvena funkce duchovního vůdce rahbara, který má silnější pozici než nominální hlava státu, tedy prezident. Prvním duchovním vůdcem se stal Chomejní. Lidská práva v této době nebyla dodržována v dostatečné míře.

Největší změny v zahraniční politice nastaly v postoji vůči Spojeným státům – USA se staly tím největším nepřítelem pro Írán. Příkladem je situace, kdy se 4. listopadu Iráčanům podařilo vniknout na americké velvyslanectví v Teheránu a držet personál po dlouhých 444 dní. Nakonec obě strany došly k vzájemné finanční dohodě a rukojmí se mohli vrátit zpět do USA.

Ve stejné době na Írán zaútočil Saddám Husajn, který vyvolal 8 let trvající konflikt. Formální záminkou byl fakt, že došlo k porušení tzv. alžírské smlouvy z roku 1975, ve které se jednalo o využívání přístupu k Šatt al- Arab. Saddám se snažil chránit bezpečnost svých „iráckých“ občanů v íránské oblasti Chúzestán a také chtěl rozšířit svůj přístup do Perského zálivu a k ropným polím, která se nacházela v této oblasti. Od roku 1986 se do pomoci Iráku zapojilo i mnoho velmocí (USA, Velká Británie, Francie, Saúdská Arábie...), které také dodávaly Iráku materiální pomoc. Írán byl podporován Sýrií, Libyí a Severní Koreou. V roce 1988 Chomejní přijal dohodu o příměří navrženou Spojenými národy a ukončil nejdéle trvající konvenční válku 20. století, která si vyžádala přes milion životů.

Rúholláh Chomejní zemřel nedlouho po ukončení íránsko-irácké války v roce 1989 a jeho nástupcem se překvapivě stal Alí Chameneí, který před svým jmenováním zastával funkci prezidenta.⁴⁵

⁴⁴ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost*. s. 192

Chameneí neměl takovou autoritu mezi islámským duchovenstvem ani charisma vůdce, i když byl ihned po nástupu do funkce jmenován ajatolláhem. Na významu začal získávat naopak prezidentský úřad, na který přešly pravomoce, když se zrušila funkce předsedy vlády. V červenci 1989 byl zvolen prezidentem Alí Akbar Hášemí Rafsandžání.⁴⁶

V devadesátých letech převládly spíše pragmatičtější názory na vedení státu, kladl se důraz na ekonomický rozvoj a snahu o větší soběstačnost, narušenou mezinárodními sankcemi. Tento útlum díky sankcím ale pomohl vyhnout se první válce v Perském zálivu, kde si Irák svým jednáním zneprátelil celý svět.

V roce 1997 se konaly volby, v nichž byl zvolen prezidentem Muhammad Chátamí, někdejší ministr kultury, který se snažil o liberalizaci politického režimu a jeho struktur. Větším změnám politického systému bránila Rada dohlížitelů, která se skládala převážně z konzervativců. Ti se neustále snažili udržet v zemi smýšlení z dob Chomejního. Několik pozitivních změn ale vykonali, např. byla „zmírněna“ cenzura, takže se v tisku mohla objevovat kritika na adresu vlády. Vítězství reformní strany v roce 2000 pomohlo v tomto nastartovaném trendu, ale neschopnost využít této nově nabyté moci se ukázala ihned v následujících parlamentních volbách 2004, kdy Rada dohlížitelů vyškrtla přes 2500 osob z kandidátských listin, přičemž většinu tvořili lidé z této reformní strany.

Prezident Chátamí vládl 8 let. V téže době usiloval znovu o prezidentský post také Rafsandžání, který chtěl pokračovat ve stopách Chátamího, ale v prvním kole voleb se mu nepodařilo získat většinu pro zvolení.

Do druhého kola nastoupil proti úřadujícímu starostovi Teheránu Mahmúdu Ahmadínedžádovi, který byl znám velkou kritikou Západu a

⁴⁵ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost* .s 199-200

⁴⁶ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost* .s 199-200

Izraele. Ve druhém kole získal 62% hlasu Ahmadínedžád a stal se prezidentem.⁴⁷ Po jeho nástupu do funkce se vrací opět konzervativní postoj k vedení státu. Prezident začíná svou vládu tím, že omezí využívání internetu v zemi, ale jak jsem na vlastní kůži pocítil, Íránci si vždy najdou nějakou cestu, jak se přes tyto zákazy dostat. Dále se Ahmadínedžád díky médiím snaží zlepšovat svůj jaderný program, kterým chce dosáhnout vývoje jaderné zbraně. Tato jeho rétorika je velmi silně podporována obyvatelstvem. Během krátké doby se také podaří íránským inženýrům vyslat několik raket s opičí posádkou do vesmíru a podle dostupných informací se rakety vrátily zpět na zem i s pasažéry. Tato ukázka moci znepokojuje západní země, a proto na Írán tlačí, aby povolil vstup komisi pro jadernou bezpečnost. Tuto žádost Írán po několika letech vyslyší.⁴⁸ V roce 2008 se konaly volby do parlamentu, proti jejichž výsledkům v následujících letech protestovala skupina Green Movement, vedená velkým ajatolláhem Hussainem Alím Montazerím, Mehdím Karrubím a Mir Hussainem Músáwím. Představitelé této skupiny byli perzekuováni a všechny protesty byly potlačeny silou. Roku 2013 se konaly další prezidentské volby, ve kterých zvítězil již v první kole Hassan Rouhání, a v srpnu 2013 se stal prezidentem. Ruháního zastává liberální postoj k vedení státu a jím zvolená politika se snaží zlepšit vztahy se Západem. Írán má velmi komplikovanou politickou strukturu. Již výše bylo zmíněno, že hlavním představitelem je prezident, ale fakticky nejvyšší moc má rahbar, který je volen doživotně Radou expertů. Tento duchovní vůdce jmenuje nejvyšší soudce, je vrchním velitelem ozbrojených sil a jmenuje také Radu dohlížitelů – instituci, kterou lze přirovnat k ústavnímu soudu s rozšířenou pravomocí. Rahbar má také právo kdykoliv odvolat prezidenta během jeho funkčního období. Zákonodárnou moc zastupuje jednokomorové Islámské poradní shromáždění, které má 290 členů, je nezávislé na výkonné moci a prezident nemá pravomoc jej rozpustit.

⁴⁷ AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost*. s 210

⁴⁸ Iran nuclear talks 'going around in circles' – UN official.3.6.2013.

4.2 Současná politika Íránu na Blízkém východě vůči zemím, kde proběhlo Arabské jaro přesněji v Sýrii a Jemenu

Ruháního důkazem změny politiky státu je zejména zrychlení vyřízení víz, za dřívějších vlád se čekalo několik měsíců na vydání potvrzení a teď podle íránské vlády by se mělo dát vše vyřídit v řádu několika týdnů. Prezident si také uvědomuje, že Írán má mnoho co nabídnout světu, je to totiž jedna z kolébek lidstva a je zde mnoho historicky velmi cenných a velmi dobře zachovalých artefaktů ze světové historie. Írán prostřednictvím své propagandy neustále přesvědčuje svůj lid o tom, že islámská společnost v jejich podání je v předstihu proti západním mocnostem a sekulárním doktrínám. Vláda také tvrdí, že díky tomuto faktu by měl Írán usilovat o vůdcovské postavení na Blízkém východě, podle jiných se ale jedná pouze o slepý úspěch islámské revoluce. Taková slova jsou rozhodující pro pochopení síly této ší'itské revoluce, která dominuje Střednímu Východu již několik desetiletí. Od vypuknutí Arabského jara Írán pracuje na tom, aby svůj klesající vliv co nejvíc zpomalil. Íránský režim dělá vše, co je v jeho silách, aby zlepšil své geo-politické postavení v regionu a zlepšil své vztahy se Saudskou Arábií a jejich spojenci Aliancí zálivu.

Důkazem jsou ústupky v jejich důležitých programech (jako například z ideologického pohledu, dále íránská konvenční vojenská síla, jejich status sponzora terorismu a také jejich program jaderných zbraní, i když je ale Írán pořád velkým hráčem na tomto poli) v regionu. Příkladem je íránský pohled na situaci v Bahrajnu, v němž žije většinová ší'itská populace a kde se saúdská vláda bála výsledku ší'itských politických reforem. Takže když saúdští vojáci zasáhli při povstání, Západ nad tím zavřel oči. Íránská vláda toto viděla jako nespravedlnost, ale vzhledem k soustředění se na povstání v Egyptě a Libyi tomu svět nevěnoval takovou pozornost.

Hodně lhostejná k tomuto tématu byla i po výzvě z íránské strany Rada bezpečnosti OSN a to i přesto, že intervence byla do očí bijící. Nakonec však na to doplatil Írán nejvíce za porušení úmluvy nezasahovat. Lze uvést dva příklady. Prvním je zpráva OSN ze dne 25. dubna 2011, ve které zaznělo, že Bahrajn obvinil Hizballáh, že zde v Bahrajnu trénoval opoziční skupinu pocházející s Libanonu a Íránu.⁴⁹ Za druhé, dne 23. května 2011 stalo v reakci na intervenci oznámení Bahrajnu, že jeho bilaterální dohody s Íránem o importu zemního plynu byly zastaveny, a to díky vměšování se Íránem do vnitřních záležitostí Bahrajnu. Jak řekl bahrajnský ministr zahraničí, šejch Khalida bin Ahmad bin Muhamed al-Khalif: „*opakovaná provokativní prohlášení ze strany Teheránu jsou bezpochyby překážkou pro případné dohody mezi oběma stranami.*“

Tento fakt byl vyvrácen ajatolláhem Alí Chameneíem, který 3. 2. 2012 při páteční modlitbě v Teheránu prohlásil: „*Vládci Bahrajnu tvrdili, že Írán je zapojen v událostech Bahrajnu. To je lež. Ne, nebudeme zasahovat. ... Kdybychom zasahovali, podmínky v Bahrajnu by byly jiné.*“⁵⁰

Jedna z mála věcí, která se v Bahrajnu změnila, bylo uvolnění cenzury. Díky tomu se v knihkupectvích začaly prodávat knihy, které se zaobíraly ší'itskou problematikou. V této době se staly populární knihy shírazíovských autorů.⁵¹ Írán předpokládá oslabení a jeho spojenci ve své síle polevují a protivníci nabírají převahu. Íránská moc a vliv byla vždy přehnaná, k její síle pouze napomohlo zvýšené sektářské štěpení, zběhnutí k Hamásu a další. Výše uvedený důkaz je v rozporu s dřívější prognózou, že Írán bude rozšiřovat svůj vliv a exportovat ší'itskou

⁴⁹ MATTHIESEN, Toby. 2013. *Sectarian gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that wasn't* . s.50-53

⁵⁰ Supreme Leader: Iran Will Not Back Down, Will Confront Threats at Right Time KHAMENEI.3.2.2012.

⁵¹ MATTHIESEN, Toby. 2013. *Sectarian gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that wasn't* . s.37-40

revoluci do světa jako protiváhu sunnitského islámu s podporou USA. Tato prognóza vyvolala zvýšenou pozornost a podezřívavost Západu.

Ve skutečnosti postoj regionální politiky dostal velkou ránu, a to pouze s částečnou výjimkou Jemenu, kde se Teherán snažil vybudovat nové sítě vlivu pro další rozvoj. Mezitím byl al-Asadův režim legitimizován a země byla vyloučena z Ligy arabských států. Toto způsobilo značné obavy o Hizballáh, libanonské milice, které jsou hlavním nestátním spojencem Íránu. Klasická rovnováha dynamiky sil vyvolala rozsáhlé vytlačování Teheránu regionálními soupeři. Jak již bylo dříve zmíněno, ačkoli Írán prohlásil toto islámské probuzení za pouhé pokračování jejich revoluce z 1979, je nutno říct, že pokud nějaké události v Íránu pomohly rozdmýchat Arabské jaro, byly to ty z voleb roku 2009.

Írán je blízkým strategickým spojencem Sýrie, a tak vidí přežití její vlády jako rozhodující pro své regionální zájmy. Íránský nejvyšší vůdce, Alí Chameneí, vyjádřil již od začátku občanské války v Sýrii podporu syrské vládě a poskytl jí finanční, technickou a vojenskou podporu včetně školení a také některé bojové jednotky. Libanonští bojovníci Hizballáhu podporovaní Teheránem se připojili k syrským bojovým jednotkám v roce 2012. V roce 2014, tedy v roce mírových rozhovorů v Ženevě II, Írán zvýšil podporu pro syrského prezidenta al-Asada⁵², která je ale v této době mířená především proti ISIS. Země si totiž uvědomuje, že tato organizace je v současné době největší hrozbou pro syrský režim.

Jak již tomu bylo ve stejnojmenné kapitole, jenž se zabývala postojem Saúdské Arábie, teď se zaměříme na stejné situace z pohledu Íránského režimu. V roce 2012 přesněji 10. června se Kofi Annan a Bašára al-Asada sešli v Damašku, aby projednali další postup v uplatnění šestibodového plánu. Den před tímto jednáním však proběhly v zemi

⁵² Geneva II: Iran not in first round of nations for UN Syria peace talks. The Independent. 7.1.2014.

vražedné útoky v městě Hamá, při nichž bylo zabito přes 100 lidí.⁵³ Následně ale íránský poradce pro oblast Arábie a Afriky, ministr zahraničních věcí Husajn Amir-Abdullahjan, komentoval tento útok slovy: „*Takovéto útoky v době vyjednávání jsou stupidní a katastrofické*“.⁵⁴ 2. srpna se Kofi Annan vzdal své pozice a nahradil ho alžírský diplomat Lakhdar Ibrahímí, který vykonával tuto funkci až do 31. května 2014. Dne 4. 8. 2012 se Hadi Shoushtari (člen Rady národní bezpečnosti a Výboru pro zahraniční politiku) vyjádřil k odstoupení Kofiho Annana slovy: „*Západní vlády, které se snaží politickou silou odstranit syrského prezidenta Bašára al-Asada z politické struktury Sýrie, nemohou tolerovat Annanův plán, který je založen na hledání mírového řešení syrské krize.*“ Dále pravil: „*Annanova opatření měla vést k tomu, aby se řídicí agenda v Damašku vzdala své moci a předala ji do rukou západem ovládané opozice.*“ Avšak dodal, že Annan přijal „*vyvážený a umírněný přístup*“ k řešení syrské krize, která by mohla poskytnout způsob, jak se ze současné zoufalé situace vymanit. Shoushtari obvinil některé západní země, včetně USA, Velké Británie a Francie, že „*zintenzivnění nejistoty a nestability v Sýrii*“. Annan ve čtvrtek oznámil, že rozhodnutí ukončit svou misi v Sýrii učinil kvůli nedostatku podpory a zvyšování militarizace a neklidu. Také jeho plán, který předpokládal příměří mezi povstalci ze zahraničí a syrskými vládními silami, které mělo vejít v účinnost v polovině dubna, se nepodařil dotáhnout do zdárného konce.⁵⁵

Nyní se dostáváme již do roku 2013, kdy se v Sýrii objevil ISIS, ale já se zaměřil na to, jak Írán hovořil o zapojení Hizballahu do bojů. Na íránské straně člena vládního kabinetu Aliho Fajada, který vyzval Saúdskou Arábii, aby zastavila své vměšování se do vnitřních záležitostí Sýrie. Poté Fajad dodal, že saúdská vláda měla přestat blokovat přístup k mírovému a politickému řešení občanské války v Sýrii. Nakonec Fajad

⁵³ *Iran, Saudi Arabia not invited to UN summit of world powers on Syria.* Peacenews, 2012

⁵⁴ *Syria: Kofi Annan meeting Bashar al-Assad over broken peace plan.*The Telegraph.9.7 2012.

⁵⁵ *West's non-cooperation conducive to Annan resignation: Iran MP.* Press TV.4.8.2012.

ocenil podporu Íránu a Hizballáhu, které se snaží docílit konce bojů. Saúdská Arábie byla také vyzvána k tomu, aby přestala podporovat teroristy zbraněmi, což je také v rozporu s mezinárodními předpisy a zvyklostmi dodal mluvčí íránského ministerstva zahraničí Abbás Araqchi.⁵⁶

Nutno podotknout, že v tomto roce byl přijat dodatek rezoluce Spojených národů na valném shromáždění Organizace spojených národů (GA/11372). Uvádí: „*Text, v němž se odsuzuje násilí v Sýrii a požaduje se, aby všechny strany zastavily nepřátelské akce*“. Usnesení prošlo na tomto valném shromáždění hlasování, kde 107 států hlasovalo ve prospěch, 12 proti, 59 se zdrželo hlasování. Mezi dvanáct zemí, které byly proti rezoluci, patří Bělorusko, Bolívie, Čína, Kuba, Korejská lidově demokratická republika, Ekvádor, Írán, Nikaragua, Ruská federace, Sýrie, Venezuela a Zimbabwe. Většina těchto zemí si je blízká díky společné minulosti, nebo náhledu na otázku lidských práv.

Dostávám se do roku srpna 2014 a to k postoji Íránu na skupinu al-Nusra, která je ve spojení s ISIS. Na počínání skupiny al-Nusra reagoval ústy svého mluvčího z ministerstva zahraničí Marzeiha Afkhama Írán slovy: „*Nepochybně by teroristické skupiny jejich podporovatelé měli být hnáni k odpovědnosti a také dodal, že všechny unesené osoby by měli být ihned propuštěny.*“⁵⁷ Zde se dostáváme k poslední porovnání komentářů na situaci a ta poslední bude k smrti jordánského pilota, který byl brutálně usmrcen, a tato smrt byla následně zveřejněna na internetu. Mluvčí íránského ministerstva zahraničí MA se také vyjádřila k smrti Moaza al-Kasasbeha a jako Saúdská Arábie, tak i Írán, odsuzuje a toto

⁵⁶ *ht Pro-Hezbollah MP raps Saudi FM Syria remarks.* Press TV, 29.6.2013.

⁵⁷ *Iran slams abduction of UN peacekeepers in Golan Heights.* Press TV, 29.8.2014.

chování a považuje ho za nelidské a neislámské, dále ještě vyjádřil upřímnou soustrast pilotově rodině.⁵⁸

Nyní se podíváme na vývoj situace v Jemenu. Jak již bylo v úvodu napsáno o Jemenu, v něm proběhly revoluce Arabského jara v roce 2011 a v roce 2014 zde začaly protesty proti režimu prezidenta, který vedl ší'itský kmen Huthiu, jenž jsou podporováni íránským režimem a následně i skupinami ISIS AQAP⁵⁹ a Ansar al-Ashari. Vrátime se zpět do roku 2011, kdy po počátečních protestech a zásahu GCC bylo prezidentovi Sálihovi navrženo odstoupení z funkce, za což on i jeho celá rodina měli dostat plnou imunitu. Politická struktura v Jemenu byla taková, že skoro každý člen Sálihovi rodiny zastával nějakou politickou funkci, proto byl návrh na odstup vůči němu velmi benevolentní. V době rozhodování se o tom, zda Sálih přijme návrh, byl na něj spáchán atentát, měl vážná zranění a byl odvezen do Saúdské Arábie na operaci. Za dobu jeho nepřítomnosti byl hlavou státu viceprezident Abd Rabbuh Mansur Hádí. Po nástupu Hádího do funkce si demonstranti mysleli, že většina jejich požadavků bude přijata, zklamání však přišlo, když Hádí nechtěl dělat velké změny bez přítomnosti Sáliha. Po návratu do země v září 2011 Sálihovi vyjádřili podporu státníci jako Barak Obama, saúdský král Abdulláh i celá bezpečnostní rada OSN. Dne 23. listopadu se v Rijádu podepsala smlouva a Sálih měl 30 dní na odevzdání mandátu. Novým prezidentem se 27. 2. 2012 stal Abd Rabbuh Mansur Hádí a tímto dnem také formálně skončila revoluce.⁶⁰ Hádí diskutoval s opozicí o podobě reformu, které by byly přijaty většinovou společností, a těšil se popularitě občanů. Čelil ale příliš rozsáhlým problémům. Iránská vláda vehementně podporuje kmen Huthí, jak jde vidět na prohlášení, kdy posílá

⁵⁸ Iran denounces ISIL killing of Jordanian pilot. *Press TV*.10..08.2015.

⁵⁹ AQAP- Al- Qauda arabského polostrova

⁶⁰ Yemen's president Ali Abdullah Saleh cedes power.BBC.27.2.2012 .

humanitární⁶¹ i vojenskou pomoc do oblastí ovládaných tímto kmenem, proto, aby se tento konflikt ukončil co nejdřív.⁶²

⁶¹ *Iran seeking safe routes to send aid to Yemen: IRCS.* Press TV.23.5.2015

⁶² *Tehran, Moscow call for end to Saudi attacks on Yemen.* Press TV. 22.5.2015

5. SHRnutí

Saúdská Arábie a Írán jsou kvůli své velikosti a ropnému bohatství přirození geopolitičtí soupeři a jejich rivalita předcházela íránské revoluci roku 1979. Před tímto konfliktem byly obě země klíčovými spojenci USA. Jejich nepřátelství se týká spíše právě o geopolitiku než náboženství, nicméně obě strany v tomto mocenském boji používají náboženství jako nástroj zahraniční politiky. Celý arabský svět je svědkem masových demonstrací za změny režimu (populárně nazvaných Arabské jaro). V důsledku zvýšených životních nákladů, nezaměstnanosti, korupce je míra nezaměstnanosti v arabském světě jednou z nejvyšších vůbec. Odhaduje se, že roku 2050 bude ve výši 55 milionů Arabů nezaměstnaných.⁶³ Důvodem je především absence investic do vlastních ekonomik, a to zejména v zemědělství a zpracovatelském průmyslu. Arabské jaro bylo pro arabské vlády výzvou k vytvoření pracovních míst pro stále rostoucí počet mladých lidí v produktivním věku. Každý rok 2,8 milionu mladých arabských lidí začíná podnikat. Tohoto faktu by měly využít obě země a vytvořit pro své občany dobré pozice, aby upevnily své pozice na poli lídrů na Blízkém východě. Společným postojem obou zemí, vidíme v rámci politiky boje proti ISIS, al-Qa'idě a další podobným skupinám. Íránu soustavně podporuje šíitské organizace v regionu (Hizballáh, al-Asadův režim). Saúdská Arábie zase podporuje všechny organizace, které se hlásí k sunnitskému výkladu islámu, a jsou také největším a nejstabilnějším spojencem Západu v čele s USA na BV. Podle mého názoru, jestli se většina konfliktů v regionu vyřeší, v dohledné době, kdy budou oba státníci u moci, nebo jim ideově blízcí nástupci, tak tomu, aby se z těchto zemí stali společní zástupci BV ve světě, jenom poslední krok.

⁶³ PANARA, Carlo a Gary WILSON. 2013. *The Arab spring: new patterns for democracy and international law*.s.71

Tento poslední krok je takový, aby přesvědčili vysoké duchovní představitele k větší toleranci opačného směru.

6. ZÁVĚR

Práce se snažila shrnout postoje Íránu a Saúdské Arábie za posledních 5 let a ukázat, jakou roli zastávají tyto země v situacích v Sýrii a Jemenu a jak silnou politickou moc v nich mají. Obě země řeší mnoho konfliktních témat a mají odlišný pohled na situace probíhající v obou zemích. V průběhu času je ale i zde vidět posun, snaha o zlepšení, stejně jako hledání společného porozumění mezi oběma národy, ale také je zde vidět určitá neochota překonat zažitě předsudky a rány daleké minulosti. V zemích se nedávno měnili hlavní představitelé a jenom čas ukáže, jak velké změny se budou dít ve společných vztazích. Írán usiluje o zlepšování vztahů se Západem a snaží se pomalu otevírat světu kolem sebe, to již dokázala při podepsání dohod Ženeva II, o jaderných zbraních z července roku 2015. Toho by měla Saúdská Arábie, jakožto největší spojenec Západu, využít. Saúdská Arábie i Írán jsou oba členy OPECu a díky zasedání v této organizace by mohly nacházet společná témata k rozhovorům. Dalším, co tyto státy spojuje, je pak postoj vůči organizaci ISIS, která je stejnou hrozbou pro obě země, a to jak z náboženského, tak i z geopolitického hlediska, protože obě země mají s tímto uskupením společné hranice. Oba představitelé těchto států jsou krátkou dobu u moci, ale ukazuje se, že by mohli najít společnou řeč pro řešení mnoha problému.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AHMARI, Sohrab a Nasser WEDDADY. 2012. *Arab Spring dreams: the next generation speaks out for freedom and justice from North Africa to Iran*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, xvi, 235 p. ISBN 978-023-0115-927.

AXWORTHY, Michael. 2009. *Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 319 s. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-942.

BAHBOUH, Charif. 2011. *Království Saúdské Arábie: historie, literatura, geografie = Mamlakat al-‘Arabījat as-Sa‘ūdīyat*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 108 s., [21] s. obr. příl. ISBN 978-80-86149-64-6.

BEININ, Joel a Frédéric VAIREL. [2011], ©2011. *Social movements, mobilization, and contestation in the Middle East and North Africa*. Second Edition. Stanford, California: Stanford University Press, xiv, 308 pages. Stanford studies in Middle Eastern and Islamic societies and cultures. ISBN 9780804775250-.

BERÁNEK, Ondřej. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vydání 1. 301 pages. ISBN 978-802-0022-981.

KROPÁČEK, Luboš. 1999. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 284 s. Moderní dějiny, sv. 2. ISBN 80-702-1298-5.

KROPÁČEK, Luboš. 2003. *Duchovní cesty islámu*. 3., dopl. vyd. Praha: Vyšehrad, 292 s. ISBN 80-702-1613-1

KROPÁČEK, Luboš. 1996. *Islámský fundamentalismus*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 263 s. ISBN 80-702-1168-7.

KŘÍŽEK, Daniel a Zbyněk TARANT. *Arabské jaro - příčiny, průběh, důsledky*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014, 287 s. ISBN 978-80-261-0441-4.

MABON, Simon. 2013. *Saudi Arabia and Iran: soft power rivalry in the Middle East*. New York: I.B. Tauris, 298 p. Library of modern Middle East studies, 132. ISBN 17-807-6311-5.

MATTHIESEN, Toby. 2013. *Sectarian gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that wasn't*. Stanford, Calif.: Stanford Briefs, an imprint of Stanford University Press, xiv, 192 p. ISBN 9780804787222.

PANARA, Carlo a Gary WILSON. 2013. *The Arab spring: new patterns for democracy and international law*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, xi, 292 p. ISBN 978-900-4243-415.

Online odkazy :

AMARA, TAREK.(2012). Two dead as protesters attack U.S. embassy in Tunisia.The Reuters.14.9.2012 .[online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2012/09/14/us-protests-tunisia-school-idUSBRE88D18020120914>

AMARA, TAREK. .(2014). *Veteran Essebsi wins Tunisia's first free presidential vote*.Reuters.22.12.2014.[online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/12/22/us-tunisia-election-idUSKBN0JZ04F20141222>

Arab ministers call for 'serious work' on crise. Saudi Gazette,25.8.2014.[online]. [cit. 2015-08-08]. Dostupné z: <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon>

BLACK, Ian.(2015). Saudi Arabia's King Abdullah dies at 90. The Guardian. 23.1.2015.[online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/world/2015/jan/22/saudi-arabia-king-abdullah-dies>

BLACK, Ian.(2011). Saudi Arabian security forces quell 'day of rage' protests. The Guardian.11.3 2011.[online].[cit. 2015-05-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/mar/11/saudi-arabia-police-quell-protests>

Even Al-Qaeda condemn murder of Jordanian pilot as 'deviant'.. and leading Muslim cleric calls for ISIS militants to be killed, crucified and have limbs 'chopped' .The Daily Mail. 4.2.2015 [online]. [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2939536/Even-Al-Qaeda-condemn-murder-Jordanian-pilot-deviant-leading-Muslim-cleric-calls-ISIS-militants-killed-crucified-limbs-chopped.html>

HARDY, Roger. (2011). What happened to the Arab Spring? HARDY, Roger. *What happened to the Arab Spring?.BBC.15.4.2011.* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13091091>

Iran denounces ISIL killing of Jordanian pilot. Press TV, 4.2.2015.[online]. [cit. 2015-08-07]. Dostupné z: <http://www.presstv.ir/Detail/2015/02/04/396087/Iran-raps-ISIL-killing-of-Jordan-pilot->

Iran, Saudi Arabia not invited to UN summit of world powers on Syria. Peacenews, 2012.[online]. [cit. 2015-08-09]. Dostupné z: <http://peacenews.org/2012/06/27/iran-saudi-arabia-not-invited-to-un-summit-of-world-powers-on-syria-rt/>

Iran, Saudi Arabia not invited to UN summit of world powers on Syria. RT, 27.6.2012 [online]. [cit. 2015-08-09]. Dostupné z: <http://www.rt.com/news/summit-syria-un-iran-885/>

Iran seeking safe routes to send aid to Yemen: IRCS. Press TV, 23.5.2015.[online] .[cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.presstv.ir/Detail/2015/05/23/412412/Iran-Yemen-humanitarian-aid-ship-IRCS-Ali-Asghar-Ahmadi-Hudaydah-Djibouti-WFP-Abeer-Etefa-Nejat>

Iran slams abduction of UN peacekeepers in Golan Heights. Press TV, 29.8.2014. [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.presstv.ir/Detail/2014/08/29/376996/Iran-slams-UN-peacekeepers-kidnap>

Jabhat al-Nusra(2012), Stamford University. 12.11.2014.[online].[cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/493>

KHAMENEI,(2012). Supreme Leader: Iran Will Not Back Down, Will Confront Threats at Right Time KHAMENEI..3.2.2012. [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: http://english.khamenei.ir/index.php?option=com_content&task=view&id=1581

Pro-Hezbollah MP raps Saudi FM Syria remarks. Press TV, 29.6.2013 [online]. [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.presstv.ir/Detail/2013/06/29/311343/Lebanon-MP-raps-Saudi-FM-Syria-remarks>

SADIKI, Labri. (2011). *The Bouazizi 'big bang'* .Aljazeera.29.12.2011. [online]. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/12/2011121713215670692.html>

Saudi guards stop Houthi infiltrators near border .Saudi Gazette, 20.7.2015.[online]. [cit. 2015-08-12]. Dostupné z: <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon>

Saudi King Salman denounces killing of Jordanian pilot. Saudi Gazette.4.2.2015. [online]. [cit. 2015-08-11]. Dostupné z:

<http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon>

Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions. United National. 17.3.2011. [online]. [cit. 2015-05-05].

Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>

Six-Point Proposal of the Joint Special Envoy of the United Nations and the League of Arab States [online]. 2012, s. 75-80 [cit. 2015-05-09]. DOI: 10.1177/1940161207313175. Dostupné z:

http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/six_point_proposal.pdf

SPIELMANN, Peter James.(2014) Geneva II: Iran not in first round of negotiations for UN Syria peace talks. The Independent. 7.1.2014. [online].[cit. 2015-05-11]. Dostupné z:

<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/geneva-ii-iran-not-in-first-round-of-nations-for-un-syria-peace-talks-9043079.html>

STEPHEN, Chris, SHAHEEN Kareem a Mark TRAN. (2015). Tunis museum attack: 20 people killed after hostage drama at tourist site. *The Guardian*.18.3.2015 [online].[cit. 2015-05-14]. Dostupné

z:<http://www.theguardian.com/world/2015/mar/18/eight-people-killed-in-attack-on-tunisia-bardo-museum>

*Syria: Kofi Annan meeting Bashar al-Assad over broken peace plan.*The Telegraph.9.7 2012.[online]. [cit. 2015-08-12]. Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9385980/Syria-Kofi-Annan-meeting-Bashar-al-Assad-over-broken-peace-plan.html>

Tehran, Moscow call for end to Saudi attacks on Yemen. Press TV, 22.5.2015 [online]. [cit. 2015-08-06]. Dostupné z:

<http://www.presstv.ir/Detail/2015/05/22/412343/Iran-Russia-Saudi-strikes-Yemen>

Tunisia leaders evicted from police memorial.

Aljazeera.18.10.2011.[online].[cit. 2015-05-07]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/news/africa/2013/10/tunisia-leaders-evicted-from-police-memorial-20131018135840923875.html>

UN, (2013) Iran nuclear talks 'going around in circles' – UN official.3.6.2013. [online]. [cit. 2015-05-11]. Dostupné z:

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45068#.VVQ95rntmko>

UN inaction giving Assad green light to kill: Kingdom .Saudi Gazette, 30.9.2012 [online]. [cit. 2015-08-11]. Dostupné z:

<http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm/index.cfm?method=home.PrintContent>

West's non-cooperation conducive to Annan resignation: Iran MP, Press TV,4.8.2012 [online]. [cit. 2015-08-11]. Dostupné z:

<http://www.presstv.ir/Detail/2012/08/04/254448/West-to-blame-for-Annan-resignation>

WILSON, Steve (ed.) a Hannah STRANGE (ed.). 2013. President Mohamed Morsi rejects Egypt army's ultimatum, as ministers design. *The Telegraph*. 2.6.2013 [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/10154074/President-Mohamed-Morsi-rejects-Egypt-armys-ultimatum-as-ministers-resign.html>

Yemen's president Ali Abdullah Saleh cedes power.BBC.27.2.2012 .[online].[cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-17177720>

ZIEGLER, Helen. Saudi Amarco: A Brief Overview About Saudi Aramco
[online].[cit. 2015-05-11]. Dostupné z:
<http://www.hziegler.com/articles/aramco-general.html>

8. RESUMÉ

I'm very interested in the theme of the Arab Spring, that's why I choose this for my bachelor thesis and because it's very topical. The first chapter outlines the phenomenon of the Arab Spring, and also shows the gradual spread of this phenomenon and its impact on individual countries of the Middle East. In the second chapter, devoted to Saudi Arabia, I introduce the foreign policy of the country, the help which provides in these two affected countries, as well as its efforts to become involved in their internal politics. The third chapter introduces position and attitude of Iran and in the last section I summarize the previous chapters. This work has the purpose to bring the look at this two countries in another phenomenon of the Arab world.